

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

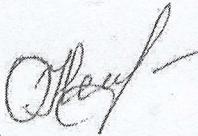
“ 27 ” серпня 2024 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Тетяна РОЗІТ доцент закладу вищої освіти кафедри статистики, обліку та аудиту канд. екон. наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “ 26 ” серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

(підпис)

Оксана НЕСТЕРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) «Облік та оподаткування»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи) «Облік та оподаткування»

(підпис)

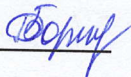
Тетяна СЛЮНІНА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ 27 ” серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Дар'я ЗАГОРСЬКА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Стратегічний управлінський облік” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

другого (магістерського) рівня

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і оподаткування»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** формування системи знань з організації стратегічного обліку в сучасних умовах з урахуванням передового зарубіжного досвіду

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Програмні компетентності

▪ Загальні

ЗК06 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

▪ Фахові

СК01 Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу.

СК07 Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК09 Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування

1.3. Кількість кредитів – 6

1.4. Загальна кількість годин – 180

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1	1
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні	
год.	год.
Самостійна робота	
132 год.	176 год.
в тому числі: індивідуальне завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

ПР02. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження.

ПР05. Володіти інноваційними технологіями, обґрунтовувати вибір та пояснювати застосування нової методики підготовки і надання облікової інформації для потреб управління суб'єктом господарювання.

ПР06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації.

ПР07. Розробляти внутрішньофірмові стандарти і форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання.

ПР10. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.

ПР17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Стратегічний управлінський облік (СУО), сутність, основні елементи.

Сутність СУО. СУО як частина облікової системи підприємства. Еволюція виникнення та етапи зародження СУО. Зміст та основні завдання й принципи СУО. Функції СУО.

Тема 2. Стратегічний управлінський облік як система інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства.

Концепції стратегічного управлінського обліку з позиції стратегічного управління підприємством: концепція ланцюжка цінностей, стратегічне позиціонування за Майклом Портером концепція витратоутворюючих факторів. SWOT - аналіз. Аналіз життєвого циклу та портфельна матриця Бостонської консалтингової групи. Бенчмаркінг як метод оцінювання або порівняння з еталоном.

Тема 3 Стратегічне управління витратами в управлінському обліку.

Концепція стратегічного управління витратами та аналіз ланцюжка створення цінностей. Калькуляція витрат повного життєвого циклу. Цільове калькулювання. Визначення цільової собівартості продукції. Відмінності та переваги кайзен костингу як системи калькулювання для безперервного вдосконалення.

Тема 4. Управління на основі аналізу діяльності.

Аналіз і управління чинниками, які визначають витрати. Обмеження традиційного калькулювання витрат. Облік витрат за видами діяльності (Activity based costing, ABC). Умови використання обліку витрат за видами діяльності. Особливості впровадження ABC. Ідентифікація видів діяльності різних ієрархічних рівнів. Вибір факторів витрат для однорідних сукупностей накладних витрат. Застосування калькулювання за видами діяльності для визначення прибутковості клієнтів. Сутність систем управління витратами за видами діяльності.

Тема 5. Роль управлінського обліку в підвищенні продуктивності та управлінні якістю діяльності

Витрати на якість в стратегічному управлінському обліку. Впровадження систем «TQC», «JIT». Сутність і етапи застосування теорії обмежень. Реінжиніринг бізнес-процесів. Планування від нульового рівня і тотальна оптимізація «знизу вгору».

Тема 6. Фінансові показники оцінки діяльності підприємства в стратегічному управлінському обліку

Необхідність організації обліку за центрами відповідальності. Етапи вибору показників оцінювання центрів. Методи оцінки інвестиційних проектів. Оцінка відносної ефективності діяльності центрів: показник прибутковості інвестицій (ROI), рентабельність активів (ROA). Концепція стратегічного управління підприємством за показником суми доданої економічної вартості (EVA). Чинники зростання показника (EVA) Сутність стратегічного управління коштами.

Тема 7. Збалансована система показників в системі стратегічного обліку

Сутність і складові збалансованої система показників. Особливості застосування. Показники функціонування підприємства за Нортонем і Капланом. Внутрішні бізнес-процеси. Роль збалансованої системи показників (BSC) у розробці стратегії підприємства. Ефективність впровадження збалансованої системи показників.

3. Структура навчальної дисципліни*

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усь ого	у тому числі					Усь ого	у тому числі				
		Л	П	Л а б	І н д	С.р.		Л	П	Л а б	І н д	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Стратегічний управлінський облік (СУО), сутність, основні елементи	24	4	2			18	26					26
Тема 2. Стратегічний управлінський облік як система інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства	24	4	2			18	26	1				25
Тема 3. Стратегічне управління витратами в управлінському обліку	22	6	3			13	25	1				24
Тема 4. Управління на основі аналізу діяльності	24	4	2			18	26	1				25
Тема 5. Роль управлінського обліку в підвищенні продуктивності та управлінні якістю діяльності	24	4	4			18	26					26
Тема 6. Фінансові показники оцінки діяльності підприємства в стратегічному управлінському обліку	22	6	3			13	25	1				24
Тема 7. Збалансована система показників в системі стратегічного обліку	24	4	2			18	26					26
Усього годин	180	32	16			132	180	4				176

* структура навчальної дисципліни (години на вивчення) може змінюватись у зв'язку із змінами законодавства, ступенем засвоєння матеріалу студентами, коригуванням структури навчального року (графіку навчального процесу) тощо. Можлива зміна послідовності розкриття навчального матеріалу в межах окремого розділу або теми, але так, щоб не порушувалась загальна логіка його викладу.

4. Темі семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Стратегічний управлінський облік (СУО), сутність, основні елементи	2
2	Тема 2. Стратегічний управлінський облік як система інформаційної підтримки конкурентної стратегії підприємства	2
3	Тема 3. Стратегічне управління витратами в управлінському обліку	3
4	Тема 4. Управління на основі аналізу діяльності	2
5	Тема 5. Роль управлінського обліку в підвищенні продуктивності та управлінні якістю діяльності	2
6	Тема 6. Фінансові показники оцінки діяльності підприємства в стратегічному управлінському обліку	3
7	Тема 7. Збалансована система показників в системі стратегічного обліку	4
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Проробка конспекту лекції, вивчення рекомендованої літератури по темах, які викладаються на лекціях	32	48
Підготовка до практичних занять	32	48
Підготовка до поточного контролю	32	44
Виконання контрольної роботи	36	32
Разом	132	176

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання» не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

Піч час викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемні методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі роздаткового матеріалу;
- розв'язування задач та тестів;
- складання графічних схем;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Основними формами вивчення дисципліни є лекції, практичні заняття, самостійна робота. Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика й техніка викладання, але й висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності приймати колективні рішення;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах та ін.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами, й увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися, й почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід

уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал, таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, які зафіксовані в плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує в студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він отримав під час лекції.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися в групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх, учать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

8. Методи контролю

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Стратегічний управлінський облік» передбачають лекційні, практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуального розрахункового завдання.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань;
- оцінювання виконання та захист контрольної роботи, яка передбачена навчальним планом;
- складання екзамену.

Критерії оцінювання знань для дисципліни «Стратегічний управлінський облік»

Порядок оцінювання знань студентів, розроблений: і впроваджений в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота ІНДЗ, наукова робота тощо), а також методику переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н.Каразіна в національну шкалу.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Поточний контроль знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

♦ активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;

♦ відвідування занять;

♦ виконання контрольної роботи;

♦ складання проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

▪ розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

▪ ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

▪ ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

▪ уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

▪ оволодіння методами економіко-статистичної обробки даних із використанням комп'ютерних технологій;

▪ логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання знань студента під час виконання завдань для самостійної роботи проводиться за 4- бальною шкалою.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

Підсумковий контроль за курсом – у формі екзамену.

Екзамен здійснюють за екзаменаційними білетами, які містять п'ять завдань (два теоретичних питання, тести та одне практичне завдання). Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною «Стратегічний управлінський облік» (рис. 1)..

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет **Економічний**

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Семестр **2**

Форма навчання **денна/заочна**

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): **магістр**

Навчальна дисципліна: **Стратегічний управлінський облік**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ (ЗАВДАННЯ) № 1

1. Загальна характеристика стратегічного управлінського обліку.
2. Задача.
3. Задача.

Затверджено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту
протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Оксана НЕСТЕРЕНКО
підпис

Екзаменатор _____ Тетяна РОЗІТ
підпис

1 - 10 б.; 2 – 15 б.; 3 – 15б.

Рис. 1. Зразок екзаменаційного завдання

Критерії оцінювання на екзамені:

Оцінювання знань студента проводиться за чотирирівневою шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). За екзамен студент може отримати максимум 40 балів:

1. Для отримання оцінки «відмінно» (35-40 балів) студент повинен:
 - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
 - викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обґрунтовано;
 - навести вірне рішення задачі та тестів.
2. Для одержання оцінки «добре» (25-34 балів) студент повинен:
 - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
 - викласти теоретичний матеріал обґрунтовано й зв'язано;
 - навести вірне рішення задачі;
 - можливі помилки при відповіді на тести.
3. Для отримання оцінки «задовільно» (15-24 балів) студент повинен:
 - викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
 - можливі помилки при розв'язанні задачі та тестів.
4. Оцінку «незадовільно» (1-14 балів) отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання екзамену оцінюється окремо, що зазначається в білетах. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

У відповідності до набраних студентом балів оцінка знання матеріалу проводиться за чотирирівневою системою згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

9. Узагальнена схема нарахування балів (денна та заочна форми)

Поточний контроль, самостійна робота							Контрольна робота передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
4	6	6	6	6	6	6	20	60	40	100

T 1. – T.7 – теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 15 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Голов С. Ф. Управлінський облік : навч. посібник для здоб. вищ. освіти / С. Ф. Голов. - Київ : ЦУЛ, 2020. - 534 с
2. Єршова Н. Ю. Стратегічний управлінський облік: ключові проблеми практичного використання на підприємствах в інноваційній економіці / Н. Ю. Єршова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2018. – Вип. 32. – С. 181-185.
3. Костякова А.А. Стратегічний управлінський облік: сутність та поняття Причорноморські економічні студії Випуск 39-2. 2019 С. 99 - 102
4. Садовська І. Б., Божидарник Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік: електронний навчальний посібник. - Луцький НТУ. – 2018 <https://westudents.com.ua/knigi/39-buhgalterskiy-oblk-sadovska-b.html>
5. Стратегічний облік: підручник та практикум для бакалаврату та магістратури / А.В. Глущенко, І.В. Яркова. – М.: Видавництво Юрайт, 2018. – 240 с.
6. Стратегічний управлінський облік ризиків: теоретичні та практичні аспекти / М. І. Бондар, Н. Ю. Єршова // Фінанси України. - 2019. - № 2. - С. 69-81. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2019_2_7
7. Стратегічне управління : конспект лекцій [Електронний ресурс]: Навчальний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент», освітньої програми «Менеджмент і бізнес адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Л.П. Артеменко. – Електронні

текстові дані (1 файл: 26,7 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 342 с. Режим доступу <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/45891>

8. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. – Харків : ХНУВС, 2021. – 208 с.

9. Шевчук В.Р. Стратегічний облік і аналіз : навч. посібник / Шевчук Віра ; за редакцією доктора економічних наук, професора Олексія Ковалюка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 312 с.

10. Шмигель О.Є., ОРГАНІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА № 3-4/2019 С. 163 – 167 <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/58/59>

Допоміжна література

1. Bhimani, A. and Keshtvarz, M. H. (1999) British management accountants: Strategically oriented, *Journal of Cost Management*, 13 (2): 25–31.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.cimaglobal.com/>
2. <http://www.dtki.com.ua>
3. <http://www.buhgalteria.com.ua>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування зовні студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Google meet та Moodle в дистанційному курсі «Стратегічний управлінський облік», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1572>